

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

MESEČNI PRILOG "SOKOLSKO SELO"

**Čuvajte
Jugoslaviju!**

Izlazi svakog petka — Godišnja pretplata 50 Din — Uredništvo i uprava nalazi se u Učiteljskoj tiskari, Frančiškanska ulica broj 6, telefon broj 2177 — Račun poštanske štedionice broj 12.943 — Oglasi po ceniku — Rukopisi se ne vraćaju

Ljubljana, 1 marča 1935

God. VI — Broj 10

T. G. Masarik

Povodom 85-godišnjice njegova života

Sedi pretsednik bratske Češkoslovačke Republike, naš sokolski brat T. G. Masarik, navršava dne 7 o. m. 85-godišnjicu svoga života.

Njegova otadžbina, koja nam je dala Tirša, osnivača Sokolstva, u dubokom poštovanju klanja se veličini svog prvog presidenta, čestitajući ovaj jubilej svome državnome poglavaru, koji je ustanovio slobodnu Češkoslovačku Republiku i čiju sudbinu vodi putem razvoja, ukazujući joj svojom rečju, svojim životom i svojim delom vrata budućnosti.

Ova vrata budućnosti otvaraju dva ključa: rad i poštenje. To nam govori Masarikov život od njegovih mladenačkih godina sve do današnjega.

Rad je izraz intelektualnih i fizičkih sila pojedinca, koji je te svoje sile posvetio koristi zajednice i narodne celine. Poštenje je pak onaj regulator, koji taj rad usmeruje od egoističnih instinkta u širok tok općeg narodnog i državnog života. Samo na takvoj moralnoj osnovi podigao se je Masarik od kovačkog čekića do vode svoga naroda, od profesorske katedre do poglavara samostalne i slobodne države.

To je tako jedinstven put, da se tome izvanrednom mužu u novijoj istoriji svih naroda sveta s poštovanjem klanja sve čovečanstvo, koje je upoznalo Masarika u njegovom radu i koje se divi uspesima njegovih ogromnih napora. U njemu gledaju njegovi zemljaci jednu od najjačih ličnosti svetske istorije, a tome se pridružuju i svi kulturni narodi.

Problemi, koji kreću i potresaju svet, nisu ga samo zanimali kao učenjaka, da bi ih proučavao u svojoj knjižnici, odeljen od sveta i zadubljen u svoje knjige; kao praktičan filozof Masarik je imao uvek čvrste i stalne veze sa životom i zato se upliv njegovog filozofskog delovanja pozna u svemu životu naroda: on je kao realist filozof svoju nauku kao idealist državnik aplicirao na moralni i stvarni (fizički) život svoga naroda. I svi njegovi mnogobrojni daci, koji su se koristili vrelom njegovog dubokog i jasnog znanja, kada im je predavao u Beču i u Pragu, ne mogu zaboraviti tog svog profesora. Oni znadu, kako ih je učio Masarik: Iskoristiti sve tekovine i istraživanja znanosti i spoznanja — to mora da bude geslo naše narodne prakse. Tako je već zapravo Palacki predstavljao praktično narodno nastojanje. To znači, iskoristiti sva praktična znanja, prirodnih i filozofskih nauka, dakle ne možda samo tehnike, higijene, već isto tako i pedagogike i didaktike — t. j. školstva — i konačno politike u najširem smislu za narodnu praksu. (»Česká otázka«).

Nije čudo, da je takvog muža — čije je ime prodrlo u široki svet — dne 15 oktobra 1915 godine u kraljevskom institutu za slovenske nauke na univerzitetu u Londonu pozdravio sam pretsednik Eskvit, rekavši, da ga pozdravlja u Londonu kao učitelja, čiji se upliv njegovih sila i njegove učenosti oseća u svemu slovenskom svetu, a također i kao muža, čijim ličnim svojstvima, poštenju, hrabrosti i snazi rado izražava poštovanje. »... Pre svega, — nastavio je zatim Eskvit, — bore se saveznici za slobodu malih naroda u tome pravcu, da bi bili u budućnosti oslobođeni od tiranije moćnijih suseda i da bi mogli razvijati svoj narodni život...«

Tada je Masarik već stajao u središtu ratnog vohora. Bio je stavio na kocku sudbinu svoju i svoje porodice, i bez pitanja, što će s njim biti, postavio se na čelo boraca za slobodu malih naroda i za ustanovljenje vlastite slobodne češkoslovačke države. U njegovom duhu, koji je bio pun mudrosti i koji je gledao dalekovidno preko svih neizmernih teškoća samo u jedan cilj, koji je imao pred sobom, izoštrio se je mać istine, kojim je nesmiljeno vištao po svim neprijateljima pravde, čvrsto verujući u njenu konačnu pobeđu.

Značajno je za Masarika kao mišlaca, državnika i čoveka to, što o

njemu pripoveda njegov biograf dr. Jan Herben, koji je u tri knjige opisao Masarikov ogromni rad. U trećoj svojoj knjizi pripoveda Herben i ovo (strana 940):

— T. G. Masarik je muž! Kao da bi na nj gledao Rajiderd Kipling, koji je kao program svome sinu napisao

bude zamorilo; ako budeš umeo podneti, da istinu, koju si izrekao, nevrjedniji potvaraju, da iz nje prave stupicu za lude; ako budeš znao savladati se, kada se budu rušile stvari, za koje si žrtvovao svoj život pa ako budeš znao da se skloniš i da počneš iznova graditi i ako opet ne uspeš, da počneš

ugled, ili pak, ako budeš s kraljevima pa, da radi toga ne izgubiš veze s priprostim narodom; ako te ne budu mogli raniti ni neprijatelji ni prijatelji i ako budeš znao ispuniti minutu sa 60 sekunda, koje će biti nešto vredne — tada će biti zemlja tvoja i sve tvoje, što je na njoj...«

boraca za slobodu naroda. Do toga su ga doveli psihološki važni motivi: zlo i zloba, neprijateljstvo, pašovanje, nasilje, očaj, ljubav prema slobodi, ideal čoveka, koji veruje u uspeh poštenog i muževnog rada.

Tako oboružan, očvrstnut, pročišćen i ustaljen sam u sebi, traži uporišta, oslonca, savezništva u Rimu, u Švicarskoj, u Francuskoj, Engleskoj, Rusiji, Japanu i u Americi. Stvara, kuje obruč, da ga stisne oko tronožaca, zatirača i krvnika. Gde naiđe na Jugoslovence, tamo se s njima združuje u jednu jedinstvenu volju i preuzima njihovu stvar za svoju. I već u jeseni god. 1914 izriče se Masarik za ujedinjenje Jugoslovena. Masarikova je vera izražena bila u rečima: »Verujemo u konačnu pobeđu Slovena i njihovih saveznika. (1915 god.).«

U Švicarskoj otvoreno izjavljuje, da se protiv nasilja treba odlučno boriti — a kada treba — također i mačem. A u Rusiji ističe program svog nastojanja, govoreći: »Nije nam dovoljno samo diplomatsko priznanje našega prava; bilo je potrebno dokazati svetu, da cenimo svoju slobodu više od svog života!«

Masarik stoji u krugu svojih saradnika i pomagača, među kojima se nalazi dug niz slavnih i svetlih imena: dr. Edvard Beneš, dr. Bijankini, Brian prof. Deni, dr. Drtina, Lojd Džordž, Greg, dr. Gregorin, Hinković, Lord Kičener, Klofač, dr. Kramarž, dr. Kramer, Meštrović, Pašić, Pupin, Putnik, Radić, dr. Rašin, dr. Slavik, dr. Smodlaka, Subilo, Samal, dr. Šajner, Stjepanek, Štefanik, Švec, Švehla, Tusar, Udrzal, Vesnić, Siton Vetson, Vilson, dr. Zupanič i dr., sve sama imena, koja su također i kod nas poznata u širokim narodnim slojevima.

Setva je dozorela. I dne 26 oktobra 1918 Masarik je u Filadelfiji pročitao proglaš o oslobođenju malih naroda, a 21 decembra iste godine Češkoslovačka Republika pozdravila ga je na svome tlu kao svog prvog presidenta.

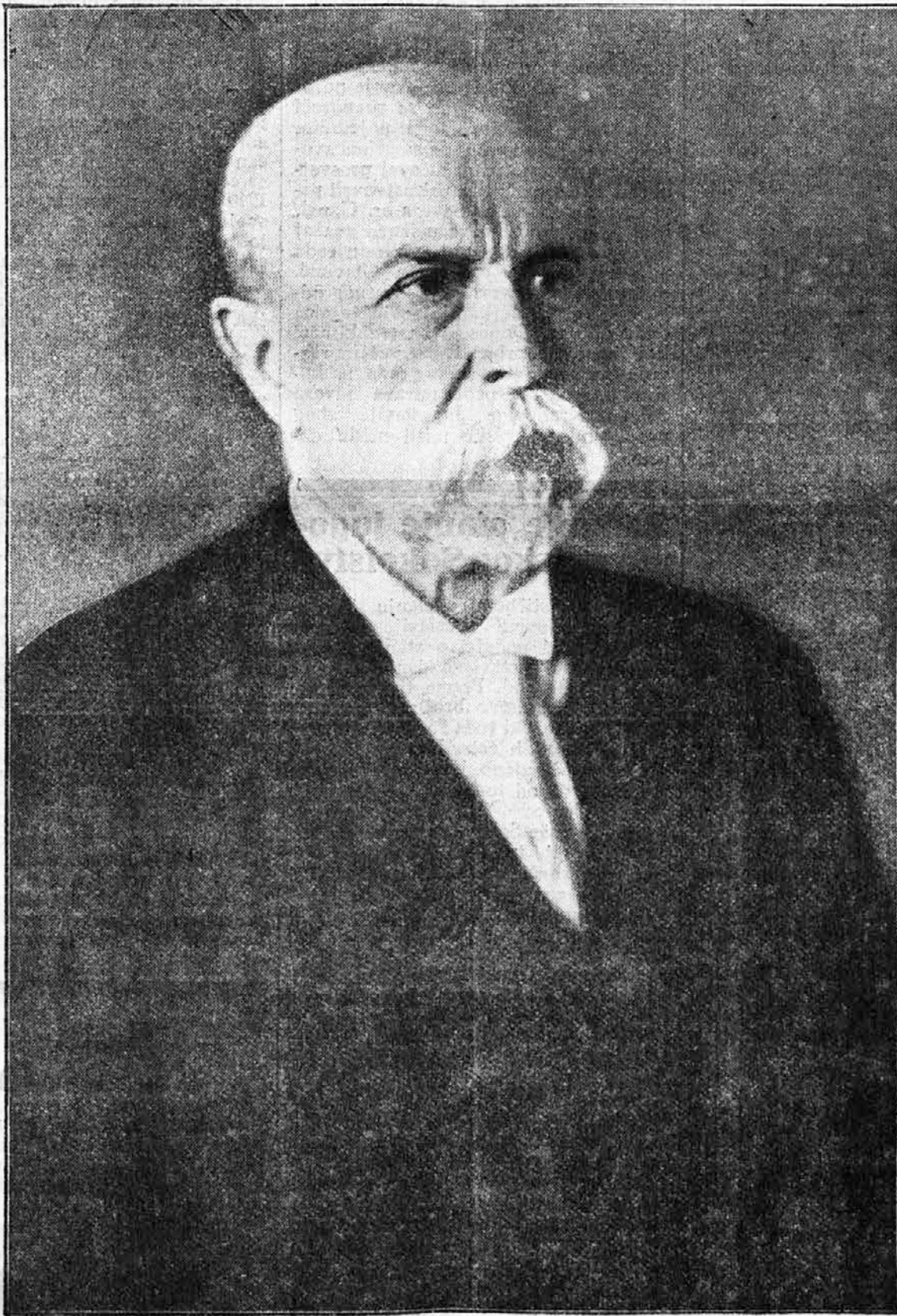
Ziveći i radeći po svemu svetu za taj najviši cilj, Masarik je već u tuđini osnovao češkoslovačku vojsku, čiju su jezgru sačinjavale dobrovoljačke legije, a u njima — kao duša i srce — Sokoli. Borac za pravdu poniženih i potlačenih, Masarik je erpeo nepresušne i nesalomljive snage iz dubine svoje apsolutne istinoljubivosti, koja nije poznavala nikakvih obzira i nikakvih zapreka. Da navedem za to samo dva dokaza.

Kada se je radilo o kraljevo-dvorskom i zeleno-gorskom rukopisu, Masarik je svojim znanstvenim autoritetom temeljito opravdao njihovu autentičnost te dokazao da su patvorine (1886). I kada je bio u Zagrebu, za vreme banovanja zloglasnog Rauha, povernen god. 1909 poznati veleizdajnički proces, koji je postavio na optuženičku klupu 53 Srba, Masarik je, koji je tada bio poslanik u bečkom parlamentu, svojom vlastitom inicijativom odlučno podigao svoj glas protiv tog evropskog pravnog skandala. Dopotovao je u Zagreb i u Beograd da prikupi potrebna dokumenta u svrhu obrane optuženika, i tako je 14 i 15 maja 1909 godine u bečkom parlamentu raskrinkao neverodostojnost dokumenata, koje je pribavio sudu plaćenik Nastić. Optuženici bili su doduše osuđeni, ali je viša sudska instanca na pritisak iz Beča osudu poništila i odredila novi sudski postupak. Nastić je sam tada priznao, da je bio plaćen.

Zatim se je odigrao u Beču u decembru 1909 t. zv. Fridjungov proces, koji je bio u neku ruku nastavak zaredbačkog veleizdajničkog procesa, i u kome je igrao žalosnu ulogu austrijski poslanik u Beogradu Forgač sa svojim tajnikom Švjenstohovskim i srpskim agentom Vasićem. U pozadini toga procesa stajao je prestolonaslednik Franjo Ferdinand. U tome procesu Masarik se je sam javio za svedoka te je upravo porazno svedočio protiv Fridjunga. Po nalogu s najvišeg mesta taj su proces zatim obustavili, a s Vasićem obračunao je sam Beograd.

Zagrebački i bečki proces imali su isti cilj: razbiti srpsko-hrvatsku koaliciju za slobodu duha prelazi do vode

(Nastavak na str. 2)

*Ne bojte se sunca, vazduha i vode!
Ne bojte se nase, a radi pravde
i duševnosti!*

T. G. Masarik.

(Ne bojte se sunca, vazduha i vode! Ne izbegavajte truda, a rado radite telesno i duševno!)

čuvenu pesmu »If« (»Ako«). U toj pesmi pored ostalog kaže Kipling: »Bićeš muž, sine moj, budeš li razborit i odlučan, kada svi oko tebe izgube moć rasuđivanja i kada budu svi držali, da ju ti gubiš; bićeš muž, ako budeš verovao sam u sebe, kada budu svi sumnjali u tebe, ali ako budeš umeo dopustiti im da sumnjaju; bićeš muž, ako budeš znao čekati i ako te čekanje ne

ponovno iznova, a da se pri tome ne budeš nikada tužio na svoj gubitak; ako budeš znao prisiliti svoje srce, svoje žive i svoje mišice, da ti služe još dugo i onda kada budu zamoreni, i ako uzdržiš i tada, kada u tebi ne bude više ništa osim Volje, koja im naređuje — uzdržati! Bićeš muž, ako budeš znao da govoriš s masom, pa da pri tome znaš kod nje očuvati svoj

Ta pesma visi u okviru na zidu Masarikove radne sobe i kažu da ju je nosio sa sobom kroz sva godišta svet-skoga rata.

Tu je prikazan Masarikov duševni lik. I svu dubinu svojih misli prenosa Masarik u svoje čine, s kojima preobrazuje kartu Evrope i zarisuje na njoj nove državne tvorevine. Od borca za slobodu duha prelazi do vode

